

Böcskei Balázs

MAGÁNYOSOK KLUBJA

TAMÁS GÁSPÁR MIKLÓS 60. SZÜLETÉSNAJÁRA

(bejárat a kijárhoz)

Magányos emberek klubja. Pedig inkább osztály. Illetve osztálynak *kellene* lennie. „A tagok” mégis klubba álltak össze. Klubba, melybe a belépés nem önkéntes, inkább *szociális realitás*. Ha már nincs *szocialista* realitás, úgy marad a kérdések és válaszok nélküli sodródás. Így alakult. Szükségszerűség ez, mely túl van a *szükségszerűségen*. Mindenén túl vannak ők, mi mégis látjuk őket. Ők viszont bennünket szinte soha. Történelmi terhekké szétvitt szemek, ellentmondásban és *törvényszerűségeikben* szétment életek. A Magányosok Klubja ez, melyben ismerkedni nem lehet. *Megismerni* pedig egyenesen tilos. „Bánat szedi szét szemem”, ha megtudom, mire nem jutottak. Magányosok, életük hordozza a titkot, melyet megfejtetni nem tudunk. Ők maguk is titkok, állva az *örök jelenben*, a *megdermedt időben*.

Egy időben jártak vendégek a klubba. Gorkij, Brecht, Kafka egymásnak adták a kilincset, aztán idővel ők is elmaradoztak. Meghaltak, a Magányosok Klubja viszont halhatatlan társaság. Mindennapjaink kihullott halhatatlanjai ők, akiknek viszont minden nap hétköznap. Egy nap, melynek története a munka, a munka, és a szikár csend, mely a Magányosok Klubjában honol. Korábban felemelték őket: vitte filmre a *gyár*, a nevükben épültek kártyavárak, burzsoázia hirdette a munkások igazát, a múlt eltörlését. Végül a *múlt újra- és újra-élése* lett részük. JA halott, Kassák feltámadása után ismét elhunyt, az ideológia alkonyát üli.

Nincsenek ők otthon sehol, nem látják magukat sehol. Sikertelenek, lassúak, rosszul öltözöttek, fázósak. Bár kívül a klubon néznek rájuk, *foglalkoznak* velük. A radikális politika radikális kihunyásával a kortárs művészetre maradt felkarolásuk. Már *nem díszletek* ők a politika színpadán, nem a *közvetítésre* hivatott alanyok, hanem botrányok, világunk hamisságának lenyomatai, *kiölt hitünk bosszúi*. Megérdemeljük. Őket, és ami ennél is szégyenteljesebb: magunkat.

(*tagnak lenni*)

„Nincsen meg a társadalmi egyensúlyállapotunk, tisztátalanok a mondanivalóink, és ezért rendezetlenek kifejezési formáink” – írja Kassák 1934-ben. Írja valaki 2008-ban a Klubból kiszólva. Aztán újra hallgat egy életnyit. Azt is elvették tőle, ami egyetlen kincse volt: közvetlen élettapasztalatát. Mindent közvetítéseken át- és keresztüllát, tapasztal és érzel. *Mindent*. Minden mondata befejezetlen, minden szava törött, minden érintése fáradt. *Minden*.

„Modernnek lenni mindenestül” – így kellett volna lennie. Most már csak külön-külön lehet, egyenként, légy individualista, ha már szabad nem lehetsz. A klub tagjai pedig, mint „a sorsnak kiszolgáltatott szereplők reménytelen (vagy roncsolt) passzivitása és

a megszakíthatatlannak ábrázolt, emberi léptékű idő révén lesznek Egésszé” (Forgách András). Nekik szólnak *a bázeli harangok*, miattuk és értük tettük fel a kérdést, hogy *forma vagy világnézet?* Miközben mi vitáztunk, rohamléptékben folyt a „*válságba torkolló nem törté-
nés*”, terjedt a tündéri és mocskos szegénység, kapott pofonokat az üvegbetétes boldogság. Itt senki nem vonz senkit, senki nem választ senkit, mégis vannak viszonyok, *bérmun-
kába ömlő szerelmek, áruviszony által lefojtott szubjektivitások*. Szegényei ők egy fiziológiai tökélyre berendezkedett világnak. „Szerepükbe fagyott emberek”, ellenpontjai az emancipáció mítoszából kifordult kelet-európai értelmiségnek.

(Gazsi, mit akarsz, mondd, mit?)

Te, miért nem változol át, miért akarsz klubtag lenni, miért akarsz inkább *egy új közvetítés* lenni? Tudod te is: végeláthatatlanul bizalmatlanok ők már az értelmiséggel. Elfáradt, levert és elhagyott osztály. Azt írod egy esszédben: „Van szociáldemokrata stílus: a Bauhaus, Kassák tipográfíája – a puritán, szikár modernizmus, amelynek emlékművei a »vörös Bécs« erődzerű bérlakásai (a Karl-Marx-Hof és a többi), Glasgow vöröstéglás lakótelepei, Chandigarh és Brasília.” Miért írod le mindezt? Hogy megszakítsad szívüket, hogy lázat kelts a betegségben szenvedőkben? Hallgass inkább! Hallgass, hogy még hangosabban, még *igazabban*, még valóságosabban tudj szólni. Fábry Zoltán írja: „A valóságirodalom: erkölcsi realizmus.” Valld be: ezért írsz, ezért vagy te is szomorú.

Ezért nem hagyod magára a Magányosok Klubját, ezért lettél *önmagad*, ezért lettél az övék. Utak elváltak, és talán először újra összeértek. Az új magányosság lírája után az új magányosság tudósai találkoztak. Még messze a vége, és menni kell, hiszen tél van, és a klubhelyiségben nincs fűtés.

Te, ugye, segítesz?